

ספריי - אוצר החסידים - ליובאוויטש

לקוטי שיחות

- כ"ו -

שמות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושמונה לבריאה

ה' תהא שנת סגולות חרותנו

ק"ה שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

פתח דבר

ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א¹ ש„כאשר נשמעת הטענה בעולם שספדו ספדייא וחנטו חנטייא – אזי יש לומר את המציאות האמיתית ע"פ תורה..." הננו מדפיסים בזאת את שיחת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לש"פ „שמות" מחלק כ"ו בלקוטי שיחות אודות נצחיות של משה רבינו המתבטאת בחייו של נשיא הדור שבכל דור.

השיחה במקורה מופיעה בשפה האידיש ובאה כאן בתרגום ללה"ק.

בתור הוספה הבאנו קטע משיחת ש"פ בא ה'תשנ"ב בה מדובר על החידוש המיוחד בדורנו זה.

* * *

ויהי רצון שתיכף ומי"ד ממ"ש זוכים להתגלותו השלימה של הוד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ולא עיכבן אפי' כהרף עין. וברגעי הגלות האחרונים כשעוד עוסקים ב„עבודה היחידה" וב„שליחות המיוחדת"², הכל חדור „ברגש השמחה, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי בשירה, מצד גודל הבטחון ש„הנה זה (המלך המשיח) בא", וכבר בא!³ ומתוך שירה וזמרה נכריז בפני הוד מלכותו כבוד קדושת אדמו"ר מלך המשיח שליט"א את ה„שירה העשירית" יחד כל בני:

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

„חיילי בית דוד"

ימות המשיח, עש"ק שמות ה'תשס"ה
ה' תהא שנת סגולות חרותינו
"דידן נצח"

(1) התוועדות ה'תשמ"ז ח"ב ע' 209.

(2) משיחת ש"פ חיי שרה „כינסו השלוחים" ה'תשנ"ב.

(3) משיחת ש"פ בא וש"פ בשלח ה'תשנ"ב.

שמות

ב, יום שנולד בו אין אדם יודע מה מעשיו⁶, ואילו ביום מיתתו (של צדיק) יודעים ש, יצא מן העולם בשלום⁷ (עם תורה ומעשים טובים).

[ובפרט לפי הסברו של אדמו"ר הזקן⁸ אודות המעלה הגדולה של יום הסתלקות צדיקים, שאז מושלמים, כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו, ומשום כך זוהי עת רצון, אשר, פועל ישועות בקרב הארץ].

ומתעוררת, אפוא, תמי" גדולה: כיצד אומרים שליום הלידה יש חשיבות יותר מיום המיתה (ובאופן שהוא מכפר עליו) – בשעה ש, טוב. . יום המות מיום הוולדו! ובמיוחד כפי שמודגש במדרש⁹, שביום הלידה לא צריכה להיות שמחה (כי אין יודעים, באיזה פרק ומעשים יעמוד אם צדיק ואם כו"ם), ואילו כאשר, ומת – הם צריכים לשמוח שנפטר בשם טוב כו"ם.

[אף אם נאמר שלאחר ש, נפטר בשם טוב, הרי, סופו מוכיח על תחלתו, שגם יום לידתו הוא יום נעלה בעל זכות מיוחדת (כיום שבו ירדה נשמת הצדיק לעולם) – בכל זאת, זוהי רק תוצאה ממה שהתגלה לאחר מכן ביום המיתה (כאשר, נפטר בשם טוב)¹⁰; ולא ייתכן שליום

א. הז"ל אומרים שביטול גזירת המן היה קשור בזכות המיוחדת של יום הולדתו של משה רבינו, וזו לשון הגמרא¹: תנא כיון שנפל פור בהודש אדר, שמח (המן) שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה. ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד. ורש"י מפרש על כך: כדאי הלידה² שתכפר על המיתה.

בפשטות מתכוון רש"י להסביר: אמנם, ליום שבעה באדר יש מעלה של יום שנולד בו משה, אך זהו גם יום "שמת בו משה", ובמה עדיפה הולדת משה מיום הסתלקותו, שמשום כך התבטל הענין השלילי של יום זה (כיום הסתלקות)?

ומבאר רש"י – "כדאי הלידה שתכפר על המיתה": הלידה מכפרת, "מנקה" (כפרה. . לשון קנינות והעברה)³ את הענין השלילי של יום זה כיום מיתת משה.

אך יש להבין: לכאורה, איפכא מסתברא – מיתה (היא לאחר הלידה) ומבטלת את פעולת הלידה, ולא להיפך!?

ב. בנוסף לשאלה זאת, המתעוררת על פי ההגיון – אין מובן: הרי מקרא מלא דיבר הכתוב⁴ – "טוב. . (ו)יום המות מיום הוולדו". וכפי שמבואר במדרש⁵, כי

6 ל' השמו"ר שם.

7 ל' הקה"ר שם.

8 אגה"ק סו"ס דך (קמו, סע"א ואילך) וסי' כח.

וראה סדור שער ה'לג' בעומר (דש, ב-ג. שו, סע"ב). ועוד.

9 קה"ר שם. ועד"ז בשמו"ר שם.

10 אף שזה גופא בא מ"כח" הלידה, כהל' מ"יום הוולדו" (וראה לקו"ש ח"ב ע' 606. ולהעיר מלקו"ת מצורע (כה, א) בפ"י התחלת הכתוב, טוב שם משמן טוב" – אבל הגילוי בפועל נשלם בעת ההסתלקות. ולהעיר מלקו"ש ח"כ (ע' 283 ואילך) במעלת הפועל על הכח.

1 מגילה יג, ב.

2 בפרש"י שבע"י: כדאי הוא יום הלידה שיכפר על המיתה. והיינו שהזכות הוא לא (רק) מצד עצם הלידה, כ"א שייך להיות (ולהעיר ממחול"ל (תענית כט, א) מגלגלין זכות ליום זכאי. וראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 343 ואילך (וש"ב).

3 ורש"י וישלח לב, כא. אגה"ת פ"א (צ, סע"ב).

4 קהלת ז, א.

5 קה"ר עה"פ (פ"ז, א (ד). תנחומא ושמו"ר ר"פ

ויקהל. ועוד.

הלידה תהיה מעלה גדולה יותר מיום המות!]

כן יש להבין: לפי מדרש זה (וביאורו של אדמו"ר הזקן) אודות המעלה המיו-חדת של „יום המות” – מתעוררת תמי: כאשר הגמרא צריכה למצוא הסבר לכך שנפילת הפור בז' באדר היא זכות (המבטלת את גזירת המן) – צריכה היתה הגמרא לומר, שיום „שמת בו משה” (מבחר המין האנושי¹¹) זוהי הזכות הגדולה ביותר, שביכולתה לפעול „ישועות בקרב הארץ” ולגרום לביטול גזירתו של המן!¹²

– כמובן, אין זו קושיה מדוע המן „שמח שמחה גדולה” על כך ש„נפל פור בירה שמת בו משה”, כי הוא לא ידע אודות מעלת יום ההסתלקות. אך השאלה היא: מדוע אין הגמרא מציינת זאת במסוקנא, ב”ולא היה יודע כו”?

ג. ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

אמנם, הכלל „טוב . . יום המות מיום הוולדו” אמור לגבי כל אדם (ואפילו לגבי צדיקים), כי „אין אדם יודע מה מעשיו” – אך משה הוא יוצא מן הכלל בכך, כי על לידתו של משה אומרת התורה¹³, ותרא אותו כי טוב הוא, וכפי

שמפרשים זאת חז”ל¹⁴, ש„בשעה שנולד משה נתמלא הבית כולו אור” (שמיד בהיוולדו האיר אור השכינה¹⁵ כך שכל הבית הואר).

כלומר: אמנם כשכא”א מישראל (יהי מי שיהי) נולד, מגיעה בעצם לידתו „המשכה” אלקית לעולם, כיון שירדה לעולם (עוד) נשמה שהיא „חלק אלקה ממעל ממש”¹⁶, ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר יש לילוד נשמה של צדיק [כמחז”ל¹⁷ „בראת צדיקים”, שקדוש ברוך הוא בורא נשמות מיוחדות המסוג-לות להגיע לדרגת צדיק¹⁸] –

אך לגבי כל בני באופן כללי לא ייתכן לומר, שמיד בהיוולדם יש אור בגילוי, שהרי הנשמה נסתרת בגוף, וגילוי אור הנשמה כרוך בבירור וביוכוך הגוף על ידי העבודה הרוחנית – ככל שמעדינים יותר את הגוף, כך מתגלה יותר הנשמה ומאיר על ידה האור האלקי בעולם.

ולכן נאמר „טוב . . יום המות מיום הוולדו” – כי הכוחות הרוחניים, שמקבל היהודי קיימים ביום ביוולדו בכח בלבד (ו„אין אדם יודע מה מעשיו”); והם באים לידי גילוי (ושלימות) – רק ביום המות.

ואילו אצל משה „נתמלא הבית כולו אור” מיד בלידתו – אצלו האיר כבר אז האור בפועל ובגלוי, ועד כדי כך, שהאור האיר (לא רק בו, אלא) בכל הבית, עד

11) ראה רמב”ם פיה”מ לטנהדרין פ’ חלק היסוד הו’.

12) בלקו”ש חט”ו (ע’ 350 ובערה 76 שם. וראה שיחת ש”פ תרומה תשמ”ג) נת’ שכוונת הגמ’ ב„ולא הי’ יודע שבו באדר מת ובז’ באדר נולד” היא להדגיש מעלת יום מיתתו, כי זה ש„היום מלא ימי ושנותי” (כפרשי” מגילה שם) – וכמחז”ל (קידושין לח, א. וש”ג) „שהקב”ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום” – מורה על השלימות שבעבודת הצדיקים, המאירה בגילוי ביום פטירתם. ע”ש בארוכה.

וכאן נת’ ע”פ פרש”י „כדאי הלידה שתכפר על המיתה”, שמהו מובן שהמעלה היא בענין (יום) הלידה כשלעצמו.

13) פרשתנו, ב.

14) סוטה יב, א (וראה שם יג, רע”א). שמו”ר עה”פ (ושם (וכן בכד הקמח שבהערה 22) „אורה”. וראה מאמרי אדה”ז-תקס”ד. ע’ סב ואילך (ושם ע’ עדר ואילך). ואכ”מ. ועוד.

15) זהר פרשתנו (יא, ב) עה”פ. ועוד.

16) תניא רפ”ב. וראה אגה”ת פ”ד (צג, סע”ב).

17) ב”ב טז, א.

18) תניא פ”ד (כ, א).

חז"ל²⁵, "אין אור אלא תורה", "אורה זו תורה".

מכך מובן, שיחודה של נשמת משה ("מתחלת תולדתו") הותאם למהותה של התורה. וזוהי הסיבה לכך ש"נתן נפשו עליה", עד אשר התורה "נקראת על שמו"²⁶ ("זכרו תורת משה עבדי"²⁷) - כי התקשרותו והתאחדותו של משה עם התורה אינן בנוסף לעצם מציאותו (כלומר, שהוא פעל זאת לאחד מכן על ידי עבודתו) - אלא נשמתו מצד עצם מהותה, היתה, "ראוי להאיר את כל העולם על ידי התורה", כך שעצמיותו של משה היא מלכתחלה דבר אחד עם התורה.

ההסבר לכך הוא:

חז"ל אומרים²⁸, "אין אמת אלא תורה". מהותה של התורה היא אמת. משמעותה של "אמת" אינה (רק) שלילה של היפך האמת (שקר), אלא "אמת" היא²⁹ - דבר שלא ייתכן בו שינוי, נצחיות, כנאמר³⁰ "שפת אמת תכון לעד". [וכפי שידועה ההוכחה מן המשנה³¹, שמעיינות יבשים אחת לשבע שנים³² נקראים "מים (נהרות) המכזבין" (והם פסולים לקידוש מי חטאת) - ע"ד שקר אין לו רגלים³³].

וזהו מהותה של תורת אמת - "ונתן

אשר", נתמלא (כל¹⁹) הבית כולו אור".

- ואין מתעורר כל כך קושי מדברי המדרש עצמו²⁰ על הפסוק "טוב . . יום המות מיום הוולדו", שמדובר בו גם על משה, כלומר, שגם אצל משה יש יתרון ביום המות על פני יום היוולדו - כי תלוי באיזה ענין מדובר:

כאשר מדברים על "מעשיו ותורתו ועבודתו" של משה רבינו, הרי בודאי יש בהם מעלה ביום המות על פני יום היולד-דו, כי ביום היוולדו, לפני עבודת משה, קיימים כל הענינים הללו בכוח בלבד, והשלימות של "מעשיו ותורתו ועבודתו" נוצרה רק כשהושלמו ימיו (ועבודתו), בעת הסתלקותו. ולכן - "טוב . . יום המות מיום היוולדו"²¹.

אך האור שהאיר בעת לידת משה קשור לעצם נשמת משה, לכוחה של נשמת משה - וענין זה אינו תלוי בעבודתה בגוף (ולכן הוא האיר בפועל מיד בעת לידתו, אף לפני היותו שייך לעבודה);

ולגבי ענין זה, הרי לא זו בלבד שווה מעלה גבוהה יותר מהמעלה שהוכרה לעיל לגבי "יום המות", אלא יותר מכך - על ענין זה נאמר "כדאי הלידה שתכפר על המיתה" (כדלקמן בארוכה).

ד. הענין יובן לפי ביאורו של רבינו בחי"ע על דברי חז"ל²³, "נתמלא כל הבית אורה" - ש"משה רבינו מתחלת תולדתו היה ראוי להאיר את כל העולם על ידי התורה" (כנאמר²⁴, "ותורה אור", וכדברי

19) כ"ה בסוטה יג, רע"א. שמו"ר שם.

20) קה"ר שם. וכן בפרש"י קהלת עה"פ.

21) ולהעיר שבמדרש שם מדובר על מעלה אחת שביום המות - כ"כשמתין הכל מרגישים . . המן הודיע

מיתתו (של משה) ששבת". ואכ"מ.

22) בס' דר הקמה מע' נר הנוכה.

23) כ"ה ל' הבחי"י שם בשם המדרש.

24) משלי ו, כג.

25) תענית ז, ב. מגילה טז, ב.

26) מכילתא בשלח טו, א. ובכ"מ.

27) מלאכי ג, כב.

28) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. וראה ברכות ה, ריש

ע"ב. ועוד. וראה לקו"ת סוכות פא, ג. ובכ"מ.

29) ראה לקו"ת מטות פג, סע"ג ואילך. מסעי צג,

בי"ג. ועוד.

30) משלי יב, יט. רש"י, רלב"ג ומצוד"ש. וראה

תניא ספ"ג.

31) פרה פ"ח מ"ט. - הובא בלקו"ת מטות ומסעי

שם. ובכ"מ.

32) הטעם ע"ז - ראה סה"מ תרמ"ג ע' צו. לקו"ש

חט"ו ע' 427 הערה 27 (ועוד).

33) אותיות דרע"ק בתחילתו. תקו"ז תכ"ב (סו, א).

פרש"י משלי שם. וראה שבת קד, א. ח"ב קפת, א. ועוד.

ההוכחה שהיא „אמת” נובעת מכך שהיא נשאת תמיד באותה מהות ובאותו תוקף בכל מקום ובכל תנאי, ואפילו כאשר התורה יורדת לדרגה של זמן ומקום, אשר כשלעצמם הם בעלי שינוי (היפך האמת), גם שם היא נשאת נצחית, ללא שינויים⁴².

כנאמר „ואמת ה' לעולם”⁴³ - „אמת ה'” מאירה בתוך העולם, ומשום כך, מצד „אמת ה'” יכול גם דבר של העולם הגשמי, עלמא דשיקרא, להפוך לאמת של קדושה.

ויש לומר, שזהו ההסבר למאמר רז”ל⁴⁴ שבשעת מתן תורה נוצרה „חרות על הלוחות”⁴⁵. (. חירות ממלאך המות” - על ידי נתינת התורה לישראל למטה ניתנה בהם נצחיות, שגם בהיותם נשמות בגופים שהגוף הגשמי (כשלעצמו) הוא הווה ונפסד, יש בתוכם חיים נצחיים (חירות ממלאך המות)⁴⁶.

אך על ידי חטא העגל התבטל הדבר⁴⁷, כי כדי שהתורה תגרום לנצחיות באדם, צריכה התורה להיחקק בגופו הגשמי. אך חטא העגל גרם ל„זוהמא”⁴⁸ בגופים, שאינה מאפשרת לתורה להיחקק בגופם.

ועל ידי מעשינו ועבודתנו מתגברים על החושך, עד אשר מבטלים את הזוהמא, עד עת קץ כאשר „ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ”⁴⁹ - ואז תהיה

לנו תורת אמת³⁴ - התורה היא נצחית, ולא ייתכנו בה שינויים. וכדברי הרמב”ם³⁵, שהתורה „עומדת לעולם ולעולמי עולמים אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת” - תורה אינה מושפעת משינויי זמן או מהשינויים המתרחשים אצל בני האדם (מקבלי ולומדי התורה), אלא בכל מצב היא נשאת אותה תורה, ללא שינויים³⁶.

[ויש לומר, שגם משום כך אומרים חז”ל³⁷ „כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל נאמר למשה מסיני” - כי לא תתכן תוספת (אמיתית)³⁸ בתורה; ומשום כך, אם זוהי תורה, הרי זה גופא הוכחה שהיא כבר ניתנה למשה מסיני].

ה. וליתר ביאור:

התורה אינה נתונה לשינויי הזמן וכדומה, לא משום שהיא לא ירדה להגבלות של זמן ומקום

- אדרבה: התורה „לא בשמים היא”³⁹, היא ניתנה ונמצאת דוקא למטה בארץ, בעולם הנתון לשינויי הזמן, „למצרים ירדתם. . יצר הרע יש ביניכם”⁴⁰ -

אלא, כשהתורה נמצאת למטה בארץ (ואפילו כשהיא נלמדת על ידי אדם טמא)⁴¹, בה לא חל שום שינוי.

(34) נוסח ברכת התורה.

(35) הלי' יסודי התורה רפ”ט.

(36) עיין גם לקו”ש חכ”ג ע’ 33 ואילך ובהערות שם.

(37) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ”ב ה”ד.

ובכ”מ (נסמנו בלקו”ש ח”ד ע’ 1088, ח”ט ע’ 252, ועוד).

(38) ראה קונטרס עה”ח פל”א. - אף שבשם „חידוש” יקרא, ואדרבה - זהו חיוב מיוחד „לאפשא לה” (חז”א יב, ב) ולחדש בתורה (הלי' ת”ת לאדה”ז פ”ב ס”ב). אגה”ק סכ”ו (קמה, א). וראה לקו”ש ח”ט ס”ע 253 ואילך.

(39) נצבים ל, יב. ב”מ נט, ב. רמב”ם הלי' סיוה”ת

שם.

(40) שבת פח, סע”ב ואילך.

(41) ראה ברכות כב, א. וראה לקו”ש ח”ח ע’ 352

הערות 5, 6.

(42) ראה גם לקו”ש ח”ו ע’ 19.

(43) תהלים קיז, ב. וראה לקו”ת סוכות פא, ג.

שמע”צ פג, סע”א ואילך. ועוד.

(44) שמו”ר רפ”ב. פמ”א, ז. חז”א לו, סע”ב. וראה

שם קלא, סע”ב. וראה גם פדר”א פמ”ח. ועוד.

(45) תשא לב, טו.

(46) ולהעיר ממחז”ל גבי דוד המלך ורבה (שבת ל,

ריש ע”ב. ב”מ פו, א) דכאשר למדו תורה לא הי’ יכול

מלאך המות לשלוט בהם.

(47) ראה בהמקומות שבהערה 44. ועוד.

(48) חז”א נב, ב. קכו, ב. חז”ב קצג, סע”ב. תו”א

עו, ד. ועוד. וראה סה”מ תרמ”ג ס”ע פד.

(49) זכרי’ יג, ב.

עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש".
החידוש בכך הוא:

לגבי צדיקים בכלל נאמר⁵⁶, שאפילו במיתתם קרויים חיים. ויותר מכך: אדמו"ר הזקן מבאר בהרחבה⁵⁷ שצדיק שנפטר נמצא בעולם הזה יותר מאשר בחייו, כי "חיי הצדיק אינם חיים בשרים כי אם חיים רוחניים", וה"חיים רוחניים" של הצדיק אינם מסתלקים מהעולם הזה גם לאחר פטירתו (כי "דבר שבקדושה אינו נעקר לגמרי מכל וכל ממקומו"), ואדרבה, אז הם (במדה מסויימת) ביתר שאת, כי אז אין על רוחניותו שום מגבלות מצד הגוף.

למרות זאת, אין אנו מוצאים ענין (ולשון) זה "לא מת" אצל צדיקים אחרים⁵⁸, אלא אצל משה בלבד (וכן אצל יעקב, כדלקמן בסעיף ח).

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

אצל צדיקים אחרים הענין של "אשתכח בכלהו עלמין" הוא - גם בעולם הזה - באופן שרוחניותם נמצאת בעולם הזה כך שתלמידיהם יכולים לקבל השפעה רוחנית מנשמת רבם. אך חיי הצדיק עצמם אינם קשורים ומלווים בגשמיות העולם. יוצא מכך, שבחיייהם (הרוחניים) חל בכל זאת שינוי מסויים - והוא, שבפטירתם אין הם מלווים עוד בגשמיות העולם. ומשום כך אין מתאים לומר על כך "לא מת" - שלא חל כלל ענין של הפסק ושינוי ו"נפל מדרגיו"⁵⁹.

"חירות ממלאך המות", חיים נצחיים בפועל, נשמה בגוף.

ו. וזהו ההסבר לכך ש"משה רבינו מתחלת תולדתו היה ראוי להאיר . . על ידי התורה" - כי מדתו של משה היא מדת האמת ("אמת זה משה"⁶⁰), ולכן ניתנה באמצעותו תורת אמת - "משה (אמת) ותורתו אמת"⁶¹.

הכוונה איננה ש"משה לא אמר ח"ו דבר שאינו היפך האמת - גם אחרים, ובמיוחד צדיקים שמדתם היא מדה אחרת של קדושה (חסד וכו') רחוקים לחלוטין מכל ענין של שקר ח"ו⁶² - אלא הכוונה היא שבמשה האירה "אמת ה'", שווה נצחיות, ללא שינויים.

ומשום כך אנו רואים שמעשי ידי משה הם ניצחיים - כמחז"ל⁶³ שהמשכן שעשה משה (לא חרב, אלא) רק נגנז, ועומד לעולם ולעולמי עולמים⁶⁴ - כי אצל משה האירה "אמת ה' (המאירה) לעולם", ולכן גם מעשיו הגשמיים הם נצחיים.

ז. עאכ"כ לגבי משה עצמו, וכמחז"ל⁶⁵ - "לא מת משה . . מה להלן

(50) תנחומא פרשתנו כח. שמור"ש שם (פ"ה, י). ובכ"מ.

(51) ב"ב עד, א. סנדרין קי, סע"א ואילך. תנחומא קרח יא. וראה לקו"ת ואתחנן ה, סע"ב.

(52) ראה לקו"ש שכ"ד (255). וש"ג) שגם אהרן רק שינה מפני השלום אבל לא שיקר ח"ו (אלא שאצל משה, שענינו מדת האמת, ג"ז לא שיקר. ע"ש).

(53) סוטה ט, סע"א*. וראה צפע"נ עה"ת ר"פ תרומה ובכ"מ.

(54) ראה יומא עב, סע"א. סוכה מה, ב. בחיי תרומה כו, טו.

(55) סוטה יג, סע"ב. חז"א לו, סע"ב.

(56) ברכות יח, סע"א ואילך.

(57) אגה"ק ביאר לסי' דף.

(58) בב"ב (קט"ז, א. וראה קה"ר שם) דוד שהניח בן כמותו נאמרה בו שכיבה (ולא מיתתו). ועד"ו בעוד מקומות. - אבל לא נאמר בזה הלשון "לא מת", ורק "כאלו" (ב"ר פמ"ט, ד) ופרש"י עה"פ וירא יח, יט). משא"כ במשה ויעקב שנאמר בהם "לא מת" (ולזה עיר מרש"י ס"פ וילך).

(59) כ"ה הל' בלקו"ת חוקת (נ"ז, רע"א) ובכ"מ. - ובזו"ג (קלה, ב) ודנח"ת מדרגא.

(* ושם, שכ"ה גם בודד. ולהעיר ש"חזד מלך ישראל חי וקיים" (ר"ה כה, א). ומלכ"י בית דוד הם העומדים לעולם) (תנ"כ הל' מלכים פ"א הי"ט). ולהעיר מלקו"ש חט"ז (ע' 470) שהנצחיות במעשה דוד היא מצד ענין הביטול שבו (ועיין מאמרי אדמו"ר אהרן ל' לאוניא (ע' ב). מאמרי אדהאמצ"ב ויקרא ח"ב ע' תרפח סי' תרפ"א ואלך). משה . . חירות משעבוד מל' המות . . ודוד . . ה' ר"י בהארת משה כ"י ע"ש). וראה לקמן הערה (58).

זרעו בחיים אף הוא בחיים" הכוונה היא להבהיר שבמילים, "יעקב אבינו לא מת" אין הכוונה לחיי הגוף⁶⁶, שבהם אכן היתה מיתה, אלא, "ודאי בנפש קאמרי".

אך עדיין אין מובן: לפי זה, מהו החי-דוש אצל יעקב, שדוקא עליו נאמר, "לא מת"? - אצל כל צדיק חיי הנפש הם נצחיים!⁶⁷

ויש לומר, שהסבר לכך הוא: ההידוש של "יעקב אבינו לא מת" לעומת צדיק-ים אחרים הוא בודאי לגבי חייו הגשמיים: כיון שמדתו של יעקב היא⁶⁸ מדת האמת⁶⁹ - תתן אמת ליעקב⁷⁰ - לכן הכרחי לומר, שחיי יעקב נצחיים בכל מקום, גם בעולם הזה הגשמי. ולכן שואלת הגמרא

משא"כ על משה אומרים, "לא מת": כיון שמדתו היא מדת האמת, לא תיתכן מיתה והפסקה בחייו גם כפי שהם קשורים לגשמיות העולם. נצחיותם קיימת גם בגשמיות של העוה"ז⁶⁰.

ואומרים חז"ל⁶¹, "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" - נשמת משה מתלבשת ב"חכמי הדור עיני העדה" שבכל דור ודור⁶², ובמיוחד בנשיא הדור, ש"אין דור שאין בו כמשה"⁶³ (מוכרח להיות "משה" בכל דור ודור, שבו מלובשת נשמת משה).

[ואע"פ שאין זה גופו של משה - אך כיון ש"חיי הצדיק אינם חיים בשרים כי אם חיים רוחניים", אין חיי משה החיים הבשריים של גופו, אלא החיים הרוחניים של נשמתו; וחיי הרוחניים אלו נצחיים בעולם הזה הגשמי על ידי התלבשותם בגוף של נשיא הדור שבכל דור ודור].

ח. וי"ל, שזהו אחד ההסברים למאמר חז"ל⁶⁴ אודות יעקב: יעקב אבינו לא מת. . וכי בכדי ספדו ספדניא וחנטו חנטי-יא וקברו קברייא. . (אלא) זרעו בחיים אף הוא בחיים.

ואין מובן: היכן המענה לשאלה, וכי בכדי ספדו כו' וחנטו כו' וקברו כו'?

המפרשים⁶⁵ אומרים, שבתשובה, "מה

66 אבל בפרשי' (תענית שם) דהא ד"חנטו חנטיא (כי) נדמה להם שמת אבל זו ה"ו, והיינו שלא מת גם בגוף (וכ"מ בתוס' שם. וראה גם עיון יעקב, הרי"ף, עין יוסף ועוד לע"י שם. וראה ח"ד"ג מהרש"א שם. לקו"ש ח"ד ע' 1260 ואילך) - ונת' בשיחת כ' מנ"א תשל"א.

67 ואם משום הענין ד"זרעו בחיים" - הרי גם אצל צדיקים אחרים מצינו דוגמת ענין זה (ראה לעיל הערה 58 "הניח בן כמותו". ועוד). וראה מפרשי הע"י. ואכ"מ.

68 כנ"ל במשה, וכידוע ד"משה מלגאו ויעקב מלבר" (ראה תקו"ז תי"ג - כט, א), ושניהם ענינים תורה (ראה בזה לקו"ת ואתחנן ה, סעי' א וסעי' ב. ובכ"מ). וראה הרשב"א (בע"י תענית שם ועוד) וע"ד החסידות - מאור עינים (ב"ליקוטים" ד"ה יעקב אבינו - פה, ד) ועוד - השייכות דיעקב לא מת לזה שיעקב ענינו תורה.

69 וז"א קלט, סע"א. קסא, א. תניא ספי"ג. לקו"ת מטות מסעי (שבהערה 29) ופ' ואתחנן שם. ועוד. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 255 ובהנמנן שם.

- בהשייכות דיעקב אבינו לא מת למדת האמת שלו - ראה גם רשב"א (בע"י תענית שם. מפרשים שהובאו בתו"ש ויחי שם (אות תח). ועוד. וראה גם תו"ח ויחי קו, סעי'א ואילך. ועוד. ובארוכה וע"ד הקבלה) תורת לוי"צ לתענית שם (ס"ע ז ואילך) - הובא בקיצור בלקוטי לוי"צ לזהר פרשתנו ע' יא. ועוד. וראה לקו"ש חט"ו ע' 429 ואילך.

וההוספה בפנים היא - שמשו"ז יש נצחיות לחיי יעקב גם בגשמיות.

70 מיכה בסופר.

60 ובעיון יעקב (לע"י סוטה שם) משמע שהענין דמשה לא מת הוא גם בנוגע לגופו (ולהעיר מרש"י ברכה לד, ז). וראה לקמן הערה 66 בנוגע ליעקב (ובח"ד"ג מהרש"א סוטה שם שהענין דמשה לא מת הוא ע"ד יעקב לא מת).

61 תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א). ועוד [הובא בתניא פמ"ד ס"ג א) לגבי הארת משה, כנפשות כל בית ישראל". וראה גם שם רפ"ב. אנה"ק ס"ס וך].
62 תניא רפ"ב. וראה תקו"ז שם. חולין צג, א. ובפרשי' (וש"ג): משה שפיר קאמרת. תו"א יתרו סח, ג. סט, ג.

63 ב"ר פנ"ו, ז.

64 תענית ה, ב. - וברשי' ויחי (מט, לג) הובא רק "יעקב אבינו לא מת", ונת' בשיחת ש"פ ויחי תשמ"ו.
65 ח"ד"ג מהרש"א. וראה הערה הבאה.

(* בתורת לוי"צ שם מבאר ההפך בין משה ליעקב, שדוקא יעקב לא מת (ע"ש). ואולי הוא ע"פ המ"ד הא' בסוטה שם "ימת משה ספרא רבה דישאל". ואכ"מ.)

- והוא נשאר באותה עוצמה בכל הזמנים והמצבים, לכן הוא האיר בפועל ובגלוי מיד בלידת משה⁷⁵].

וזהו המשמעות של „כדאי הלידה שתכפר על המיתה“: כיון שביום לידת משה⁷⁶ האירה בגלוי הנצחיות והאמת של נשמת משה, לכן לידה זו (אשר „ותרא אותו כי טוב הוא“) „מכפרת“ ומנקה את ענין המיתה, כך שגם בגשמיות „לא מת משה“.

ומסיבה זו מדגישה הגמרא דוקא את ענין הלידה (ולא את המעלה של יום הסתלקות משה) - כי דוקא היא ביטלה לחלוטין את גזירת המן: אמנם, יום ההסתלקות הוא נעלה ביותר, אך כיון שלגבי החיים הגשמיים⁷⁷ יש בכל זאת ענין של סילוק וכו', נשאת בכך איזושהי „נקודה“ בלתי רצויה⁷⁸. ולעומת זאת, המעלה של „כדאי הלידה שתכפר על המיתה“ מבטלת לחלוטין את ענין המיתה והסילוק, כאמור לעיל⁷⁹.

ומשום כך, לא זו בלבד שהיא גרמה לביטול גזירת המן (כפרה מלשון קינוח) - אלא יותר מכך: נגרם ענין של „תכפר“ במשמעות העמוקה יותר⁸⁰ של כפרה - „להיות נחת רוח לקונו“, ענין

„וכי בכדי כו“ - כיצד ייתכן לומר „לא מת“ בגשמיות, כאשר חנטו חנטי-יא בגופו של יעקב?

ומשיבה הגמרא - „מה זרעו בחיים אף הוא בחיים“: כיון ש„זרעו בחיים“ (וזהו ענין נצחי שלא תיתכן בו הפסקה ח"ו - אצל בני יעקב לא ייתכן כליון ח"ו!) לכן „אף הוא בחיים“, כי ה„חיים“ של „זרעו“ אינם שונים כלל מחיי יעקב⁸¹ (אלא חיי (ונשמת) יעקב נמשכים (ומתלבשים) ב„זרעו“). וזהו הסיבה לכך ש„זרעו בחיים“ (באופן נצחי) - כי „הוא בחיים“, אלה הם חיי יעקב, מדת האמת, שבהם לא ייתכן שום הפסק.

יוצא מכך, שחיי יעקב נצחיים גם בעולם הזה הגשמי.

ט. לפי כל האמור לעיל יובנו דברי רש"י אודות משה „כדאי הלידה שתכפר על המיתה“⁸²:

האמת, נצחיותו של משה, לא נגרמה על ידי עבודתו שלו - נצחיותו של משה נבעה מכך שבנשמתו האירה „אמת ה“ „וה“ אלקים אמת“⁸⁴.

ולכן מיד בלידתו - אף לפני שהתחיל עבודתו - „נתמלא הבית כולו אור“: ה„נצחיות“ של „אמת ה“, שהאירה בנשמת משה, האירה בפועל מיד בלידתו.

[משום שזוהי „אמת ה“, שלא ייתכן בה שום שינוי, אין בה הסתרה על האור

75) להעיר מוח"ג (קפו, ב. הובא באוה"ת פרשתנו ע' סא): משה מיד דאתיליד אספקלרי' דנהרא כו' משה משה ולא אפסיק טעמא.

76) משאיכ אח"כ כשהותחלה עבודת משה לא הי' אור זה בהדגשה. ולהעיר מוח"א (לא, ב) דהקב"ה נטל אור זה ממשה „עד דקאים על טורא דסיני לקבלא אורייתא“.

77) ולהעיר שגזירת המן היתה „להשמיד ולהרוג את הגופות“ (לבוש או"ח סע"ד ס"ב, הובא בט"ז שם סק"ג).

78) שלכן צ"ל ענין התענית כו'. וראה לקו"ש חט"ז ע' 350 ואילך. וראה הערה הבאה.

79) אף שגם במשה „יש תעניות מצד הסתלקות האור למטה“ ואינו דומה לרשב"י שגילה גם בסתר דתורה (ראה סד"ה להבין כו' הילולא דרשב"י - מאמרי אהי"ז תקס"ד ע' קד. אוה"ת „ענינים“ (ע' רכב-ג). ועוד). וצ"ע. ואכ"מ.

80) אגה"ת פ"ב.

71) ראה ב"ב (קטו, ריש ע"ב). גמירי דלא כלה שבטא. וברשב"ם: ורא' לדבר במלאכי (ג, ו) כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם.

72) ראה אגה"ק ס"ז (קיא, סע"ב) דנשמת יעקב „כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם“. ע"ש.

73) ראה גם יערות דבש ח"א דרוש ג (ו' אדר תק"ד) בסופו. שם דרוש ה (ו' אדר תק"ה) קרוב לתחלתו.

החיד"א בס' דברים אחרים דרוש ג (ט, ריש ע"ב). ועוד. וראה גם לקו"ש ח"ו ע' 362 ואילך.

74) ירמ"י י, י. וראה לקו"ש חט"ו ע' 427 ואילך.

וש"נ.

של חביבות יותר ממה שהיה לפני כן,
שעל ידי כך נוסף יום טוב לישראל, ובו
עצמו – כיתרון האור מן החשך – יום טוב
ושמחה הנעלים מכל החגים האחרים –
שמחה שהיא באופן של „עד דלא ידע“⁸¹,
מעל למדידה והגבלה.

ושמחה נצחית, כדברי חז"ל⁸² „כל
המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן
בטלים לעולם“.

(משיחות פורים תשי"ט.

ליג' ז' אדר וש"פ תצוה תשמ"ה)

(81) מגילה ז, ב.

(82) יל"ש משלי רמזו תקמד. מדרש משלי פ"ט.
רמב"ם סוף הל' מגילה.

הוספה

כשם שביציאת מצרים, מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים", כך גם הצדקניות צריכות להיות מובטחות ובזאי מובטחות הן שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד שמתחילות תיכף (ברגעי הגלות האחרונים) בהשירה [בהערה: בתכלית הצניעות, כמובן, כהלימוד מדבורה] ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!

ובפרטיות יותר ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של צער ומרירות („מרים על שם המירור") על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעה מקרב לב עמוק, „עד מתי, עד מתי, עד מתי! . . . הדורות הן (גם ובעיקר) ברגש השמחה, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי בהשירה, מצד גודל הבטחון ש„הנה זה (המלך המשיח) בא", וכבר בא!

ועוד והוא העיקר - שתיכף ומיד ממש שרים כל בני, האנשים והנשים והטף, את השירה העשירית דלעתיד לבוא, שתהי' בלשון זכר („כל השירות כולן קרואות בלשון נקבה, כשם שהנקבה יולדת כך התשועות שעברו הי' אחריהם שעבוד, אבל התשועה העתידה להיות אין אחריי' שעבוד לכך קרואה בלשון זכר", „שירו לה' שיר חדש").

(מ„דבר מלכות" יוס ד' 9' בא, ג' שבט,

ש"פ בא (ו' שבט) וש"פ בשלח (י"ג שבט))

מזה מובן החידוש דדורנו - הדור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, עד לדור שלפנ"ז (דור השמיני): מכיון שהגאולה לא באה אז בפועל, ה„בא אל פרעה" (הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" למטה) לא הי' בתכלית השלימות כנשמה בגוף בריא (היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, וגם הנשמה בגוף היתה במצב ש„הדיבור הוא בגלות" וכו'); משא"כ בדורנו זה - הדור האחרון של הגלות והדור הראשון של הגאולה - נעשה תומ"י „נתלו המאורות", שלא זו בלבד שלא חסר ח"ו במאורות הגדולים דגילוי תושב"כ ותושבע"פ, אלא אדרבה - נוספת בזה שלימות נעלית יותר [לא באופן ד„כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב", להיותו למעלה מזה], באופן שכנשמות בגופים מקבלים בפנימיות „אתפריעו כל נהורין" ש„נתלו" עתה, עיי'ז שמשיה צדקנו בא מיד, „שלה נא ביד תשלח", וילמד תורה את כל העולם כולו, עד „תורה חדשה מאתי תצא".

. . . ולהוסיף, ששנת הנ"ב (תשנ"ב) קשורה במיוחד עם „גן" (נ"ב עם הכולל בגימטריא ג"ן) - „באתי לגני", שהשלימות בזה היא בגאולה האמיתית והשלימה שאו יהי' הגילוי דעיקר שכינה (דירה לו ית') בתחתונים.

והוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין השירה - כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה:

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מתוך חיים נצחיים טובים מתוקים ושמחים

בלי הפסק בינתיים

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו,

חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו

מתוך בריאות הנכונה, ויעלה תיכף ומי"ד ממ"ש

את כל בני"י שליט"א קוממיות לארצנו הקדושה

בגאולה האמיתית והשלימה, והעיקר עכשיו נאז

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

תלמידי התמימים שי' חיילי בית דוד

הנלחמים את מלחמות ה' נגד אלה אשר "חרפו עקבות משיחך"
ויזכו ל"פדיון שבויים" ול"דין נצח" ועד להנצחון הכי גדול ועיקרי

גאולה אמיתית ושלימה ש"יבולע המוות לנצח"

"ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"

וכל זה תיכף ומי"ד ממ"ש בטוב הנראה והנגלה!